

רמב"ן פרשת בהר כה, א

וענין הפרשה הזאת שנכתב בכאן, אמר ר"א כי זאת הברית הכתובה בפרשת ואלה המשפטים (שמות כד ז), וכשקבלו על נפשם נעשה ונשמע אז נכרתה הברית ואמר להן כל הפרשה הזאת. והזכירה במקום הזה לחבר תנאי הארץ, כי כאשר אמר על העריות כי בעבורם תקיא אותם הארץ (לעיל יח כח) כן אמר בפרשת אם בחקותי על שבתות הארץ (להלן כו לד), והוצרך תחילה להזכיר השבתות:

ולפי דעתי כי נכתבה כאן בסדר נכון, כי פירוש "בהר סיני" בעלותו שם לקבל לוחות שניות: וביאור הענין, כי בתחילת ארבעים יום הראשונים של לוחות הראשונות כתב משה בספר הברית את כל דברי ה' ואת כל המשפטים הנאמרים שם ויזרוק דם הברית על העם (שמות כד ח), וכשחטאו בעגל ונשתברו הלוחות כאילו נתבטלה הברית ההיא אצל הקדוש ברוך הוא, וכשנתרצה הקדוש ברוך הוא למשה בלוחות שניות צוהו בברית חדשה שנאמר (שם לד י) הנה אנכי כורת ברית, והחזיר שם המצות החמורות שנאמרו בסדר ואלה המשפטים בברית הראשונה ואמר (שם פסוק כז) כתב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל:

ורצה הקדוש ברוך הוא להחמיר עליהם בברית הזאת השנית שתהיה עליהם באלות ובקללות, ושתהיה כראשונה על כל המצות הראשונות ועל כל המשפטים כמו שנאמר בברית הראשונה (שם כד ג) את כל דברי ה' ואת כל המשפטים, ולפיכך אמר בכאן בסוף התוכחות (להלן כו מו) אלה החקים והמשפטים והתורות אשר נתן ה' בינו ובין בני ישראל בהר סיני ביד משה, הוא רומז אל כל המצות והמשפטים שנאמרו בברית הראשונה בסדר ואלה המשפטים שהיו כולן בברית הזאת: והנה בספר הברית הראשון נאמרה השביעית בכלל כמו שהזכרתי, שנאמר והשביעית תשמטנה ונטשתה וכו', ועתה בברית הזאת השנית נאמרה בפרטיה ודקדוקיה ועונשיה. ובעת הברית הראשונה שהוא בארבעים יום ראשונים נצטוה משה על המשכן, וכשנתרצה לו הקדוש ברוך הוא וצוהו לכרות להם ברית שניה ירד משה ויצום את כל אשר צוה ה' אותו בהר סיני והיה מעשה המשכן מכללם, ואז הקהיל משה את כל עדת בני ישראל ואמר להם כבתחילה (שמות לה א) אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם במלאכת המשכן. והנה קבלו הדבר בשמחה, ויצאו מלפניו מיד ובאו כולם ונתנו הנדבה ועשו המשכן והשלימו מלאכתו. וכאשר הוקם, מיד "ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד" (ויקרא א א) וצוהו בקרבנות ובכל תורת כהנים, ומשה צוה הכל אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל מיד:

וכאשר השלים אמר להם עוד צוה אותי השם בהר סיני לפרש לכם השמיטה והיובל ולכרות לכם על כל המצוה והמשפטים ברית חדשה באלה ובשבועה:

ולא הוצרך עתה שיזבח זבחים ויזרוק חצי הדם על העם וחצי הדם על המזבח כאשר עשה בראשונה, אבל קבלו עליהם הברית הראשונה באלות ובקללות אלה. וזה טעם "אשר נתן ה' בינו ובין בני ישראל בהר סיני" (להלן כו מו), כי הוא הנותן להם בברית הזאת כי מחל להם על פי התנאים האלו כמו שפירשתי בסוף כי תשא (שמות לד כז):

וכן ברית ערבות מואב כן היה, שקבלו עליהם התורה באלות ובקללות ההם, והיא הברית, כמו שנאמר (דברים כח סט) אלה דברי הברית אשר צוה ה' את משה לכרות את בני ישראל בארץ מואב מלבד הברית אשר כרת אתם בחורב. ואמת אמרו שבתנאי הארץ השמיטה והיובל כאשר יזכיר בתוכחות (להלן כו לד לה), ועל זה נתפרשו בברית הזאת השנית: